

FOCUS

Nieuwe werkplek voor ondernemers in abdij Keizersberg

Het heruitgevonden 'LABORA' in een 'ORA ET LABORA'-oord

Dirk Hanssens osb

De jonge vereniging Labora, die onlangs haar kantoren inrichtte in de Leuvense benedictijnenabdij Keizersberg, heeft een aparte insteek in de dienstensector. Ze tovert plaatsen met een eigen historisch, cultureel of religieus karakter om tot een creatieve ruimte. Ze doet dat met respect voor het materiële en immateriële erfgoed dat eigen is aan de locatie. Meer nog, Labora creëert een ideëel laboratorium dat humus biedt voor een nieuw positief verhaal, waar zowel de steeds wisselende Labora-community als de plaatselijke gemeenschap, *in casu* de monniken van Keizersberg en hun vriendenkring, baat bij vinden. Maar wie zijn de *stakeholders* van Labora en hoe willen zij hun ideaal verwezenlijken in de context van een abdij met een rijke geschiedenis en traditie?

Ward Broeckaert (23), Hendrik Vandenberghe (23) en Ward Gordts (25) zijn jonge, ondernemende zielen. Dat is wel het minste dat kan worden gezegd van het triumviraat dat sinds enkele maanden het oude, maar nu volledig gerenoveerde abtskwartier van Keizersberg huurt om er ruimte te bieden aan hun en andermans dromen. Enkele dagen voor de feestelijke opening van hun nieuwe maak- en werkplek, zitten ze graag aan de praattafel om een en ander toe te lichten. Ze spreken haast uit één mond en dus opvallend unisono, maar dat komt allicht omdat ze alle drie de scherpste van geest bezitten om onder de

oppervlakkige verscheidenheid der dingen de essentie te ontwaren die bijzonder één en eenheidscheppend is.

Meerwaarde en relevantie

Ward, Hendrik en Ward hebben niet dezelfde opleiding gevolgd – de een is handelingenieur, de ander communicatiewetenschapper en de derde kan in principe aan de slag als bedrijfsmanager – maar ze delen wel dezelfde passie die ze ontdekten toen ze samen hun diensten verleenden in het jeugdwerk: mensen samenbrengen opdat ze de meerwaarde van hun eigen job of organisatie zouden leren kennen en zich bijgevolg beter focussen op wat hun bezigheid of beroep zo relevant maakt.

“We hebben een gemeenschappelijke achtergrond in het jeugdwerk en daar trof het ons dat de verantwoordelijken van die non-profitorganisatie vaak nauwelijks tijd vinden om zich te concentreren op wat hun taak zo boeiend en bijzonder maakt. Leidinggevend van andere organisaties of verenigingen, ook van bedrijfjes, kampen evengoed met dat probleem. Velen verliezen zich in tijdrovende randanimatie, administratieve rompslomp en complexe procedures. De frustratie die daaruit ontstaat, maakt dat het bijzonder moeilijk wordt om voeling te houden met de kern van de zaak. Goede, ondersteunende software en handige applicaties kunnen dan helpen om een en ander eenvoudiger te maken. En dus gingen we digitale processen ontwikkelen om het werk van anderen voor henzelf gemakkelijker, aangename, maar tegelijk ook veel interessanter en uitdagender te maken.”

In feite komt dat neer op ‘meta-hulp’ in de branche. “Precies. Uiteindelijk wint iedereen daarbij: diegenen die het werk verrichten én diegenen die van de vruchten van dat werk genieten. Immers, de eersten offeren hun ideaal niet langer op aan commerciële of administratieve ‘noodwendigheden’, de tweeden ervaren dat zij weer centraal staan en als klankbord mogen fungeren.”

Groeibevorderende humus

Pure efficiëntiewinst mag niet ten koste zijn van wat een organisatie, vereniging of bedrijf echt waardevol maakt in zijn/haar bijdrage tot een positievere maatschappij. Zo zou je het credo en de intentieverklaring van Labora kunnen omschrijven. Maar om hierbij gereede slaagkansen te ontwikkelen, dien je ook in te zetten op een goede omkadering die dialoog en kruisbestuiving mogelijk maakt, beseffen de initiatiefnemers van Labora.

“We geloven dat sociale interacties onmisbaar zijn en dat die niet zomaar moeten worden geautomatiseerd, enkel en alleen om economische winst te boeken. Ondernemend burgerschap en betrokkenheid met wat er gaande is in je buurt en in de wijde omgeving – een engagement dat enorm gestimuleerd wordt door de Stad Leuven – kan alleen tot stand komen als er ook letterlijk plaats is om ideeën uit te broeden en uit te proberen. Je hoeft eigenlijk nooit ver te zoeken om die ideale plekken te vinden. Het zijn vaak gebouwen en ruimtes die niet optimaal worden benut, terwijl ze wel een belangrijk

Zicht op de opgefriste kantoorruimte van Labora in abdij Keizersberg. © foto: vzw Labora.

knooppunt waren of nog zijn in het sociale weefsel, vooral omdat ze fungeren als ‘dragers’ van een rijke geschiedenis en traditie. Daar kun je creatieve denken en werksessies organiseren. En dat gaat nog het best als je ook respect betoont voor de sfeer en de cultuur van de plek waarin die sessies plaatsvinden, want dan heb je meteen een voedingsbodem waarin het zaadje van je denkkracht kan ontkiemen.”

Laboratoriumruimte

Dat de drie jongemannen van Labora dan een abdij kiezen om er hun creatieve maak- en werkplek in te richten, lijkt al niet verwonderlijk meer. Zij willen anderen helpen om ruis weg te filteren en de essentie weer helder voor ogen te krijgen. In een abdij is dat doel zelfs op bouwkundige wijze gevisualiseerd: in de centrale binnentuin, het symbool voor het centrum van je hart waarin de essentie wordt gekoesterd, heerst stilte, terwijl de bedrijvigheid aan de periferie gaande blijft maar in haar procesmatige voortgang toch altijd weer langs het pand en de binnentuin naar een volgende fase evolueert. Ward, Hendrik en Ward hebben duidelijk geen moeite met die ‘kloosterlijke’ vertaalslag van hun corebusiness.

“Labora is een toolbox om te ontdekken – en voor sommigen: terug te vinden – wat je in wezen bent of waar je vereniging, organisatie of bedrijf voor staat. Dat je daarvoor in dialoog dient te gaan met anderen (die niet noodzakelijk met dezelfde of aanverwante dingen bezig zijn), is haast een evidentie geworden in een maatschappij die almaar nadrukkelijker het belang van ontmoeting, overleg en samenwerking onderstreept. Een zekere ‘bruis- of broeiactiviteit’ is daar niet vreemd aan. En dat is goed. Maar nog beter is het, als je achteraf de indruk hebt met een versterkt bewustzijn van je eigen identiteit verder aan de weg te kunnen timmeren. Dat laatste is minder

aanwijsbaar, laat staan dat het tastbaar zou zijn, maar zonder die innerlijke zekerheid – noem het gerust de voeling met je ‘rijke binnenruimte’ – blijf je wel steken in de experimenteerfase, wat dan niet ten goede komt aan de levensvatbaarheid en duurzaamheid van je project.”

Hendrik weet er onmiddellijk een paradoxaal klinkend begrippenpaar op te plakken. “Een van de pijlers waarop Labora steunt is het *duurzame experiment*. In een samenleving die de nood erkent aan *ontmoeting* en goede omgang met *diversiteit* – je zou dat onze tweede pijler kunnen noemen – om de zich snel opdringende transitie allerhande op een gezonde en evenwichtige manier te doorstaan, ben je gedwongen om experimenten uit te voeren. Toch zijn die experimenten alleen nuttig als ze iets bijbrengen over wat zinvol werken en leven is (of kan zijn). Het experiment zelf is onbetwistbaar tijdelijk van aard, het inzicht dat je erdoor verwerft is eerder tijdloos van karakter.”

Inderdaad, de parallel met de lastig te definiëren identiteit van de monnik is treffend. Wat een monnik doet en niet doet, valt makkelijk op te lijsten. Zelfs voor zijn steeds wisselende apostolaat doorheen de tijd, liggen de verklaringen voor de hand: monniken spelen in op de veranderende (geestelijke) noden van de tijd. Maar wat een monnik werkelijk *is* en wat zijn beweegredenen of zijn bron van vreugde zijn, daarover waagt niemand zich aan een eenvoudig en bondig antwoord. Alleen de monastieke beleving schept enige klaarheid die net zoals lichtstraal dan toch weer niet vatbaar of manipuleerbaar is, maar wel inspiratievol.

“Het is toch mooi dat de naam van onze vereniging, Labora dus, ook de tweede term van dat beroemde motto van de benedictijnen in zich draagt. Niemand slaat er acht op, maar het ‘ora’ (bid!) klinkt er even sterk in mee als het ‘labeur’ van de meest platte vertaling van die Latijnse naam.” Alweer de nagel op de kop. ‘Ora et labora’ interpreteer je inderdaad best niet als een nevenschikking, maar als een onlosmakelijke eenheid in twee termen.

Maak- en werkplek Labora in de noordvleugel van abdij Keizersberg. © foto: vzw Labora.

Traditie en vernieuwing

De mensvisie delen van de ‘harde kern’ van het huis waar ze hun nevenbestemmingstraject gestalte geven – niemand twijfelt eraan dat de initiatiefnemers van Labora dit engagement heel serieus nemen. Maar komt die betrachting niet in conflict met de eis aan flexibiliteit die de wereld van ondernemers kenmerkt? Het ‘laboratorium’ van de drie jongemannen is een broeiplaats voor nieuwe ideeën, terwijl het tegelijk de werkplaats belooft te zijn waar de sfeer en de abdijscultuur – stabiliteit en sereniteit staat daarin voorop! – volledig tot hun recht komen en zelfs worden versterkt. Straffer nog, Labora koestert de ambitie om de traditie van de abdij, in samenspraak met de monniken, te herprofilieren en zo een opening te creëren voor een verzekerde toekomst!

“Traditie wordt nog altijd verkeerdelijk geassocieerd met behoudsgezindheid. De traditie is pas echt waardevol als ze ruimte biedt voor die activiteiten die werkelijk bijdragen aan de overlevering van de kostbare intuïtie uit het verleden. Een voorbeeld. Aan het grondprincipe van de scheepvaart is men nog altijd trouw, ook al brandt niemand nu nog een stapel hout aan de overkant van de zee, en staan er geen seinwachters met lampen te zwaaien op de oever, maar vertrouwt de stuurman gewoon op zijn gps. Dat grondprincipe luidt: zorg ervoor dat de schepelingen veilig de overkant bereiken en dat je schip niet op de klippen vaart. Hoe je dat doet, is een kwestie van juiste inschatting van de mogelijkheden en kansen in relatie tot de omgevingsfactoren (waar je ook geen volledige controle over hebt).”

Gehechtheid aan de traditie zonder flexibiliteit, is de dood van die traditie. “We huldigen een verkeerd begrip van traditie, als we de abdij willen conserveren als een huis in het park van Bokrijk. Ik denk dat de prior van deze abdij

het juist daarom aandurft om te spreken over een *nevenbestemmings*project en niet over de herbestemming van een gedeelte van het klooster. Keizersberg heeft immers van oudsher een sterke gemeenschapsfunctie vervuld, ook naar de stad Leuven toe, omwille van haar academische en culturele profiel. Precies de werking van Labora, met haar grote bekommernis om dialoog, vruchtbare kruisbestuiving en behoud van de essentie, vormt een stimulans om die gemeenschapsfunctie op een alternatieve en mogelijk veel sterkere manier in de etalage te zetten.”

De derde pijler van Labora is juist de nadruk op de zorg voor *goede ankerplaatsen* die gemeenschapsvorming mogelijk maken in een digitale, sterk individualistisch ingestelde samenleving. “Hoewel de inwoners van Leuven en Vlaanderen weten dat Keizersberg huisvesting aan studenten biedt en graag *events* plant die een symbiose van cultuur en religie illustreren, heeft de abdijs ongetwijfeld nog andere troeven voor de ‘laboranten’ van deze tijd. Wij Labora-hoeders beschouwen Keizersberg in ieder geval als een baken en een rustpunt, een ‘berg’ als een bijbelse Tabor die je beklimt en verrijkt weer afdalt, een plek waar nieuwe netwerken kunnen ontstaan en bestaande netwerken hun verdieping vinden. Dat houdt allemaal verband met de spreuk die onze overtuiging zo kernachtig samenvat: *No man is an island*. Maar je moet je soms wel eens terugtrekken in een rustige omgeving die authentieke ontmoetingen en zinvolle uitwisselingen van expertises faciliteert, om de wijsheid van die spreuk te vatten.”

Kritische bewaarengelen

In een visietekst die ze over hun vereniging verspreidden, schreven Ward, Hendrik en Ward dat ze naast de taak van ‘behoeders en coaches in een maak-

Maak- en werkplek Labora. © foto: vzw Labora.

en werkplek met een duidelijk smoel’, ook de rol van ‘kritische bewaarengelen van de monniken’ op zich willen nemen. Het klinkt ambitieus, maar als de ‘Labora-triniteit’ de kans krijgt om hun droom uit te leggen, begrijpt de meest argwanende lezer onmiddellijk dat het om een discrete en aftastende dienst gaat, waarin niets eens en voor altijd vastligt.

“Het traject dat Keizersberg sinds kort aanvaard heeft omdat haar voortbestaan in de waagschaal ligt, is geen parcours dat je aan de buitenkant bekijkt. Je kunt de positie van sympathiserende *outsider* niet handhaven als je echt gelooft dat de voorzichtig ontplooiende maar al duidelijke zichtbare dynamiek het verschil kan maken voor de toekomst van de historische site. Tonen dat je met een maak- en werkplek voor beginnende (of bezinnende?) ondernemers, organisatoren van non-profits, ambachtslui en creatievelingen het ‘labora’ én het ‘ora’ van de monniken op een eigentijdse wijze invult, is één zaak. Maar een andere zaak is het om ook een klankbord te zijn voor de monniken die ondertussen een heikele transitieperiode van restauratie, renovatie en herprofilering moeten doorstaan. Dat laatste kan door echt mee te stappen in een nooit vastomlijnd en afgerond stappenplan.”

Ligt Labora ingebed in de abdij met haar beperkt maar toch vrij gevarieerd monastiek apostolaat, de abdij maakt voortaan eigenlijk ook deel uit van het Labora-project. De drie initiatiefnemers van het pilootproject staan immers mede in voor de gestage opbouw van een visiedocument dat moet uitmonden in een charter – een soort handvest dat bepaalt hoe zowel de monastieke eigenheid van de site als haar gemeenschapsfunctie gevrijwaard en in balans kunnen blijven. Dat betekent dat Labora zich ook verbindt met de toekomst van de abdij. Ward, Hendrik en Ward beseffen uiteraard dat ze veel meer vertegenwoordigen dan de rol van een huurder die enigszins past binnen het plaatje. Ze vertikken het daarenboven om een louter adviserende instantie te zijn.

Ward Gordts, Ward Broeckeaert
en Hendrik Vandenberghe van Labora
in gesprek met prior-administrator
Dirk Hanssens osv. © foto: Vertommen.

“Anders gezegd, we voelden vrij snel dat we ten aanzien van de abdij onze rol van adviseur niet mochten beperken tot een geven van goedbedoelde tips die vaak niet veel meer waard zijn dan het woord van de advocaat van de duivel. Je kunt beter de bewaarengel zijn van diegenen die het proces zijn ingegaan zonder echt te weten wat de weg hen nog zal leren. Geen passieve maar een kritische bewaarengel. Die engel vliegt mee, fluistert af en toe iets in het oor, misschien wel iets dat confronteert, maar maakt het hele gebeuren ook mee. De advocaat van de duivel – hoe vaak hoor je niet tijdens adviesraden het gezegde ‘sta me toe advocaat van de duivel te spelen’ uit de mond van een van de raadsleden? – vliegt eigenlijk niet mee. Hij schrijft notulen en zet voor de rest alleen maar een rem op het gebeuren.”

Ook dat is het bewijs dat Labora de benedictijnse traditie, die er een is van integrale visies en missies, trouw wil zijn. Of hoe het devies ‘labora’ ook vandaag heruitgevonden kan worden in een oord waarin ‘ora et labora’ geen dode letter wil zijn.

Labora vzw opende officieel haar maak- en werkplek op donderdag 16 mei met een kleine academische zitting in de kapittelzaal van abdij Keizersberg en een informele babbel met haar genodigden in de kantoorruimten van Labora zelf in de opgefriste noordvleugel van de abdij. Om het ruime maar gefaseerde nevenbestemmingsproject van de abdij een goede start te verlenen besloten de monniken al eerder samen te werken met Labora en de vereniging te herbergen. Tot nog toe stapten twee organisaties mee in het project: de architectengroep Talud en de jonge IT'ers van Fluens. Meer info: <https://laboraleuven.be>.

Abdij Keizersberg is sinds 2010 ingeschreven als beschermd monument. Na een recente inspectieronde van Monumentenwacht zien de monniken zich verplicht om een zware restauratie en renovatie van hun gebouwen te ondernemen, waarvoor de financiële middelen ontbreken. Met de steun van mecenasen en weldoeners hopen ze echter hun abdij weer te kunnen uitbouwen tot een ‘sterke plek’ voor deelnemers aan de liturgie, studenten, bezoekers en zinzokers – kortom voor iedereen die een ‘kader’ op prijs stelt waarin verdieping, reflectie, gelovig engagement en eerbied voor het erfgoed een grote rol spelen. Wie financiële steun overweegt, kan voor meer informatie terecht op www.keizersberg.be.